

Наталя Науменко, д-р філол. наук, проф.
e-mail: lyutik.0101@gmail.com

Національний університет харчових технологій, Київ, Україна

КУЛЬТУРОЛОГІЧНА СИМВОЛІКА В ПОЕЗІЇ ЛЮДМИЛИ СТАРИЦЬКОЇ-ЧЕРНЯХІВСЬКОЇ

Культурологія досліджує закономірності культурно-історичного процесу й особливості національної культури за допомогою наукових понять, категорій. У статті на основі текстуального, контекстуального та інтертекстуального аналізу поезій Людмили Старицької-Черняхівської встановлено особливості застосування та інтпретування культурологічної символіки, до якої входять елементи різних літературних жанрів (пісня, посвята, реквієм, пейзажна медитація), стилів (бароко, романтизм, модернізм), тропи та фігури поетичної мови (риторичне звертання, звукопис), інтертекстуальні концепти (цитати, алюзії, ремінісценції). Будучи зведеними в одне сюжетне ціле, зазначені символи не лише виявляють нові конотації, а й установлюють перспективи досліджень доробку визначної української поетеси крізь призму інтермедіальності.

Ключові слова: поезія, українська література, творчість Людмили Старицької-Черняхівської, культурологічна символіка, образ, мотив, інтертекст.

Кардинальною проблемою культурології, літературознавства та мовознавства, яка стосується вивчення духовної культури українців, завжди була й лишається проблема слова, його образності та впливу на чуття людини. Своєрідність національної культури, її неповторність та оригінальність зазначені науки виявляють у дослідженнях духовної сфери діяльності людини: мови, літератури, музики, живопису, філософії, традицій, релігії.

Ще з початку ХХ століття в українській літературній традиції гостро постала необхідність оновлення тематичного та жанрового діапазону поетичних творів та збагачення їхньої художньої форми. Чільне місце в оновленому літературному процесі мав посісти митець, який, за влучним образним висловом Михайла Коцюбинського, "має трохи інші очі, ніж

люди, і носить в душі сонце, яким обертає дрібні дощові краплі в веселку, витягає з чорної землі на світ божий квіти і перетворює в золото чорні закутки мороку" [див. 11].

Епохальною ознакою української культури першої третини ХХ ст. стає беззаперечний синкретизм у всьому – у мисленні, філософії, мистецтві, мовних і стильових пошуках, що, зокрема, відбилося у жанрових вимірах поезії [3, с. 81–82]. Це – період інтенсивного проблемно-змістового, образомодельючого, жанрово-стильового оновлення красного письменства, найяскравіші явища якого синтезував ранній модернізм, вчинивши їх новою мистецькою традицією.

Мета цієї роботи – на основі аналізу поетичних творів Людмили Старицької-Черняхівської установити можливості інтерпретування в них культурологічної символіки (деталей та образів, цитат, алюзій, ремінісценцій) з урахуванням жанрово-стильової, сюжетної, інтертекстуальної компонент і надання їй нових конотацій.

Передусім варто розпочати студіювання культурологічної символіки у доробку Людмили Старицької-Черняхівської з утілення її в пейзажному, або крайобразному, жанрі. Здавна пейзаж постає засобом проекції реалій зовнішнього довкілля на внутрішній світ ліричного героя, а звертання до образів природи засвідчує зацікавлення письменників усіх часів і країн в осмисленні прадавніх традицій нації.

Своїм забарвленням краєвиди живої природи викликають у людини не лише естетичне захоплення, а й породжують алегорії та символи. На думку американського філософа Ралфа Емерсона, природа повинна "просвітити й піднести людину, зарядивши її етичною й естетичною духовністю... Людина має сконцентрувати свої зусилля на читанні, розшифруванні й переживанні божественного тайнопису природи" [12]. Іншими словами, наближення до природи означає наближення до духовних первин: шлях до найвищого ідеалу – через піднесення ідеального в людині, й навпаки. Ця думка як один з постулатів філософії трансценденталізму за своє першоджерело має тезу І. Канта про те, що "прекрасне – це символ морального добра" [див. 13, с. 3].

Поезію "Наді мною ліс шопоче...", за характером – пейзажну медитацію, можна сприймати як своєрідний інтертекстуальний дайджест мотивів лірики Поля Верлена, що видно уже в перших чотирьох рядках:

*Наді мною ліс шопоче,
Біля ніг струмок біжить,
І, мов спогади минулі,
Листя жовтеє летить... [9].*

Рівень інтуїції, творчого натхнення, пориву творчості передається через низку характерних художніх деталей і утворює фабульну канву поетичної оповіді. Для поезій такого гатунку притаманним є ракурс не "побаченої", а "відчуті" деталі, яка згущує враження, збирає їх в одну точку й тому може перерости у велику емоційну силу [14, с. 8]. У цитованому вірші це звукові деталі – шепіт лісу та жебоніння струмка, котрі, своєю чергою, викликають асоціацію з архітвором уже української літератури – оповіданням "Два шуми" Гната Хоткевича. Порівняймо:

*Ліс шумить...
Скажеш собі сі дві слові – і [вони] овіють тебе чарами,
почуєш лоскіт вітру на щоці, зазвучать голоси якись невидимі,
і серце затужить чогось... Оспіваний шуме, прекрасний шуме!
Вічно скорботний і таємничий вічно.*

А трохи далі –

...Лісові ручаї шумлять. Веселі, радісні, тихомелодійні і дають ноту радості в музику лісових шумів" [10, с. 303–304].

Контрастні між собою у Хоткевича, у Старицької-Черняхівської ці два шуми мають уже один і той самий відтінок резигнації:

*І шопоче ліс старезний,
І струмок дзвенить мені:
Годі, годі, дурню, марить
Про кохання та пісні!
Все на світі цім хвилинке
І довічного нема,*

*Швидко серце твоє вільне
Візьме кригою зима;
Згасить в серці пламінь віри,
Згасить думи, знищить все
І високі всі заміри
Ген по вітру рознесе! [9].*

У наші дні доволі часто звучить теза: що можна нового написати про Тараса Шевченка, коли за понад сто п'ятдесят років про нього писано-переписано – і в монографіях, і у статтях, і у мистецьких творах. "Творчість Тараса Шевченка не могли поділити між двома художніми системами: романтизмом і реалізмом" (за словами Тетяни Бовсунівської), а декому він і взагалі видавався першим українським модерністом. Був він художником і літератором. Пророком і міфотворцем. На одному полюсі українського світогляду – "Великий Тарас Григорович", а на другому – "етат Шевченка", "вурдалак", "дамський угодник"... Але насамперед був він – Людиною.

До творення образу Тараса Шевченка додає свої риси й Людмила Старицька-Черняхівська, втілюючи їх у жанрі реквієму:

*Без свічок, без кадил і без співів сумних
Лиш в тяжкій, нерозважній журбі
Возгласимо сами ми в серцях мовчазних
Вічну пам'ять, Кобзарю, тобі!
Вічну пам'ять любови безмірній твоїй,
Вічну пам'ять пекучим сльозам,
Вічну пам'ять душі бездоганній, святій,
Вічну пам'ять безсмертним словам.
І Заступниця всіх, всіх скорб'ящих, сумних,
Всіх знеможених гнітом важким
Хай окриє тебе у оселях ясних
Омофором пречистим своїм! [9].*

Через весь вірш проходить ідея неподоланності життя, ідея смерті як початку нового. Саме тому у середині вірша й звучать слова молитви до Богоматері "Покрий нас своїм святим омофором" (також свого роду інтертекст) та виникає мотив причастя як прилучення до Божества, а наприкінці зливаються

в одне символічне ціле – сподівання на нового героя – протиставлені доти деталі "катакомби" та "храм":

*В храми ясні, святі нам не вільно ввійти,
Нам не вільно в палких молитвах
Скарги – жалі сплести й хоч на хвилю знайти,
Відпочинок у ревних сльозах.
Ми з глибоким жалем в катакомби підем
І знайдем там братерські хрести.
Молитви в катакомбах палають вогнем
І руйнують поганські світи! [9].*

Водночас "поганські світи", які руйнуються у вірші-реквіємі до Тараса Шевченка, проявляються по-новому в "Заспіві", за своїм метричним та образним ладом подібному до давньоруської епічної поезії. Провесінь як явище природи знайома кожному, а добрати слова для її показу всяк має лише по-своєму:

*Гей, вставайте, пиши джури!
Ясні шати уберіть;
Співаки, беріть бандури,
До мого намету йдіть!
Кликачі, сідлайте коні,
Коні вірні та прудкі,
Причепляйте ви до броні
Сурми срібні та дзвінки! [9].*

Юрій Ковалів свого часу говорив про творчість Оксани Лятуринської: вона писала свої поезії "так, ніби їх писала княгиня Ольга або Ярославна" [4, 82]. Те саме можна було б сказати і про "Заспів" Старицької-Черняхівської, у якому риторичні звертання та окличні конструкції створюють атмосферу заклику до учти, а під час читання вірша можна уявити навіть звуки сурм:

*...Їдьте битими шляхами,
Світлий день і темну ніч,
Над лісами, над степами,
Кличте всім великий клич.*

*Ви збирайтесь, пишні гості,
Під розкішний наш намет:
Ми на княжому помості
Бучний вдаримо бенкет!* [9].

За свідченнями істориків, виноградне вино довго було для русичів рідкістю: воно було лише імпортним, тому в давні часи найпоширенішим алкогольним напоєм був мед. У працях зарубіжних дослідників української історії, географії та побуту "мед" і "вино" часто вживалися як синоніми: наприклад, руські купці "дуже охочі до вина, п'ють його і вдень, і вночі, так що іноді їм трапляється й умерти з кухлем в руках" (Ібн-Фадлан, арабський мандрівник; вірогідно, під словом "вино" він мав на увазі мед). Поширеними були напої з меду (межигірський, старосвітський тощо), які варилися при княжому дворі та в сім'ях знатних бояр [7, с. 25–26]. Саме тому їх і згадує у "Заспіві" Людмила Старицька-Черняхівська як символи застілля, поряд із піснями:

*Давні струни в нас ся мають,
Що лишили нам діди,
В нашій кінві пак заграють
Володимирські меди.
І та кінва мусить бути
Так велика і важка, –
Як широка наша слава
І як доленька тяжка.
Скрасим ми чоло квітками,
Пісню вільну утнемо,
І налитії медами
Чарки вгору знесемо...*

Ліричний герой "Заспіву" підносить славу спершу Перуну, потім Даждьбогові, а насамкінець:

*Третя слава – пишній Ладі,
Щастю, радості, весні:
У її вабливій владі
І кохання, і пісні.*

*...Кличте ж всю дружину вірну,
Наливайте келех вицертъ,
Нашу славу неомірну
Не оборе навіть смерть!.. [9].*

Окличні інтонації, мотив метаморфози, пантеїстичне світосприйняття, виражене у словах ліричного героя Старицької-Черняхівської, – всі ці чинники дають змогу говорити про продовження в поезії українського модернізму дифірамбічних традицій доби бароко [7, с. 105–106].

Про традиції барокової культури можна стверджувати, звернувшись до твору "Вірша просітельная", до якого додано таку розлогу присвяту: "*...До пресвітлого професора // Університету Київського // Ясновельможного пана // Володимира Антоновича // Від братчиків цеха писательського // У таку ж Київі працюючих // При унижоннім поклоні // Прудко дедукованная*".

Суто бароковим у Старицької-Черняхівської є прийом риторичного звертання, особливо ж їх нанизування:

*...Радійте, браття, піти й віршомази,
Готуйте в дари срібло й галмази:
Кінець вже вашим бідам окрутним
І плачам смутним.*

*Ви, романтисти, пишійте вже сміло,
Гімни гукайте по стогонах мило:
Що ж то за радість в Російськїм Сїонї,
В Київськїй Зонї... [9].*

Силабічна будова рядка та строфи, дуже поширена в добу бароко, панегірик як один із основних жанрів тогочасної поезії, довгий заголовок (зумовлений емблематичністю твору), згадка про античних богів і героїв, алюзії до різних творів мистецтва – усі зазначені культурологічні концепти у творі Старицької-Черняхівської набувають нового значення, котре, до того ж, відтінено стилізаціями книжної української мови зі вкрапленнями старослов'янських, польських слів і словосполук, архаїчних словоформ на взірць "мні" замість літературного "мені".

*... Чи то про книжки, чи про папери,
Всім одчиняє ласкаво він двері,
Дає рятунок нашій оздобі
В мізерній добі!*

*По всьому світі відомо здавна,
Що нас тримає рука та славна,
В працях одважних, котра вмирає (тут – підноситься. Н. Н.),
Русь украшає... [9].*

Водночас про Антоновича, активіста "Старої Громади", переказували: "Чи не від студентських напів законспірованих мандрів зосталася в нього любов до театральних перевдягань. Історій про те, як дійсного статського радника приймали за якогось майстрового чи селянина, мемуаристи записали чимало". Євген Чикаленко згадував, що коли вперше завітав у дім Антоновича, то побачив у саду простого собі дядечка із заступом у руках. Спитав, чи вдома професор, той пообіцяв відкрити парадні двері. На подив гостей, той "садівник" і відрекорендувався господарем [1].

*Тебе, вельможний, віршом вітаю,
До тебе з плачем, з жалю волаю:
Не дай загинуть хрещеній доні
В Київській Зоні.*

*Мої шпиргали з тиждень вакують,
Атрамент й пера тяжко сумують:
Писать без книжки не маю сили
Петра Могилі!*

*Тобі вже долю свою доручаю,
Книжки з жагою прагну, чекаю,
О ясний професоре, будь мні Атлантом,
Будь Адамантом! [9].*

Недарма В. Антоновича близькі до нього люди називали Пасічником (його громадське псевдо), цінуючи його як збирача "бджіл" – нових учених і громадських працівників, які згодом

у пильній праці дадуть свій "мед" – розвинуту всеукраїнську культуру [2, 61].

Поширений у різножанровій ліриці Старицької-Черняхівської прийом риторичного звертання як культурологічний концепт спонукає до роздумів про роль і місце читача у сприйнятті творчого доробку письменниці. Образ читача виступає як візаві образу автора в літературному, літературно-критичному або науковому творі. Читач може розглядатися як внутрішнє, естетично зорієнтоване читацьке "я", тобто співтворчий аспект особи реального читача, передбачуваний автором у його настанові на потенційний діалог. Він також може бути співвіднесеним із функцією читача як персонажа твору, у тому разі, якщо його введено до системи дійових осіб. Найчастіше це виявляється у регулярних звертаннях: "мій шановний чительнику", "хай пробачить нам вельмишановний читач" тощо.

Безпосереднє введення постаті читача у структуру зображуваного, надання йому статусу "учасника" фабульних подій – одна з форм прогнозування емоційної читацької реакції на зображуване. Крім того, змодельований автором у свідомості його оповідача читацький обрис може репрезентувати своєрідну форму гри з реальним читачем, у якій шляхом зіставлення потенційно можливих різних читацьких поглядів (як правило, "наївних" або поширених) поволі та "здалеку" твориться потрібний, бажаний для автора тип читацького сприйняття.

Як зазначав Ю. Тарнавський, "читачі можуть бути так само талановиті й неталановиті, як і поети". Талант нерозривно пов'язаний із творчістю, й тому закономірно ставити питання про майстерність не лише літератора, а й читача. Її слід розуміти як звільненість від шаблонних тверджень і апріорних концепцій, вибудованих методом узагальнення та уодноманітнення літературних явищ. Тому прислів'я "Краще один раз побачити, ніж сто разів почути" щодо майстерності читача матиме таке формулювання: "Краще один раз внутрішнім зором **побачити** твір, ніж **почути** сто критичних думок про нього" [8, с. 87].

Наявний такий прийом і в ліричній медитації "Хтось приніс мені нарцис". Тут відкривається багата палітра образних значень, здатних передати почуття різної емоційної забарвленості

та сили – від палкого захоплення й душевного піднесення до крайнього розчарування й глибокої туги:

*Хтось приніс мені нарцис
І пучечок конвалії...
Деся шумить зелений ліс...
Деся розквітнули надії...
Хлопче, вір – без ворота
Промайнуть чудні ці роки,
Верне знов тобі життя
Почуття й думки глибокі... [9].*

Друга половина поезії, сповнена сенсорних деталей (суто українських "краєчка неба" та "променя золотого"), концентрує у собі сутність **імпресіонізму** – образотворчого та словесного, з уже спостереженими в творі "Наді мною ліс шопоче..." інтертекстуальними алюзіями до лірики Поля Верлена, хоча і з протилежним знаком:

*Бо ж і ми у кельї цій
Бачим ще краєчок неба...
Бачим промінь золотий...
Ні! Журитись нам не треба.
Глянь — межа того життя
Ой, ой, ой, уже близенько.
Та жалю не знаю й я, –
Бо танцює Дорошенко!.. [9].*

Як висновок можна стверджувати: спрямованість естетичного сприймання образу прямо залежить від властивостей створення художньої форми. Найвищим його ступенем є символізація, оскільки саме вона, надаючи сталому образу безмежну кількість значень, робить його відкритим для нових тлумачень і застосувань. Це уможливорює діалог автора з реципієнтом як одну з рушійних сил творчості та пізнання світу за її допомогою і, своєю чергою, дозволяє установити поняття "культурологічна символіка" як спільний термінологічний знаменник для інтертекстуальних мотивів, алюзій до різних мистецьких жанрів або стилів, тропів та фігур поетичної мови.

Ключовий чинник потужного естетичного впливу натурфілософсько-культурологічних творів Людмили Старицької-Черняхівської – розмаїта інтерпретація стильових констант української літератури кінця XIX – початку XX століття. Неоромантична тенденція "упізнання" символів, установлення їх належності до певної культури та відкритості до взаємодії; імпресіоністичне прагнення зафіксувати мить та передати враження реципієнтів, символістичний містицизм, елегійність і замріяність, експресіоністська напруженість новелістичного гатунку – усе це зумовлює становлення індивідуальної культури розуміння світу, проявлених у досвіді письменниці. Таким чином, відкривається можливість подальшого студіювання її творів – не лише поетичних, а й драматичних та публіцистичних – у ключі інтермедіальності, з урахуванням методів та прийомів інших мистецтв і наук.

Вивчення культурологічної компоненти у творчості Людмили Старицької-Черняхівської породило в автора цієї праці таку рефлексію на цю тему [5]:

*Принесена з морозу книга біла.
Зігрілася, змахнула, наче крильми,
Своїми сторінками – й закрутила
Потік подій, мов дивовижні фільми.*

*...Не так давно стріляли зорі в літо, –
Вже й осені приспущено знамено.
Зима вступає в місто сніговито, –
Її це перемога, достеменно.*

*Благає сонце-гетьман допомоги...
У кого? В короля, царя, султана?
Чи краще просто звіритись на Бога, –
Хоч як борись, усе ж весна настане*

*І передасть землі свої клейноди:
Пісні, і вірші, й жарти, і пригоди.*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агеева В. Як історик Антонович годував варениками владу. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/blogs-47047599>
2. Гирич І. Володимир Антонович – автор концепту нової України. *Дивослово*. 2008. № 3. С. 59–62.
3. Гуляк А. Б. Сецесія як форма вияву авторської свідомості (на матеріали фантазії Ольги Кобилянської "Поети"). *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Т. 23 (62), № 1. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Сімферополь, 2010. С. 80–86.
4. Ковалів Ю. І. "Працька школа": на крутосхилах філософії чину. К.: Бібліотека українця, 2001. 120 с.
5. Науменко Н. В. За читанням "Гетьмана Дорошенка" Людмили Старицької-Черняхівської. *Альманах бібліофілів. Кн. 3*. Дрогобич: Коло, 2023. С. 417.
6. Науменко Н. В. Образ макросвіту у мікросвіті художнього твору: символ у формозмістовому полі української новели кінця XIX – початку XX століть: монографія. К.: Сталь, 2013. 356 с.
7. Науменко Н. В. Черлений дзвін, цілитель душ нетлінний: образ вина в українській поезії: монографія. К.: Сталь, 2018. 256 с.
8. Семенюк Г. Ф., Гуляк А. Б., Науменко Н. В. Літературна майстерність письменника: підручник. К.: Сталь, 2015. 405 с.
9. Старицька-Черняхівська Л. М. Поезії. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/author.php?id=353>
10. Хоткевич Г. Гірські акварелі. *Твори: В 3-х т.* Т. 2. К.: Дніпро, 1966. 604 с.
11. Пшкурій А. Орлами орано. URL: <https://www.visnyk.poltava.ua/blog/orlamy-orano/>
12. Emerson, R. W. Nature. Essay. URL: <https://archive.vcu.edu/english/engweb/transcendentalism/authors/emerson/essays/naturetext.html#1>
13. Wang, W. Beauty as the Symbol of Morality: A Twofold Duty in Kant's Theory of Taste. *Dialogue*. 2018. Vol. 57, issue 4. P. 1–23.
14. Zincke, P. Paul Heyse's Novellentechnik. Karlsruhe: KFS Verlag, 1927. XXIII, 279 s.

REFERENCES

1. Ageieva, V. Yak istoryk Antonovykh hoduvav varenykamy vladu. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/blogs-47047599>
2. Hyrych, I. Volodymyr Antonovykh – avtor kontseptu novoi Ukrainy. *Dyvoslovo*. 2008. № 3. P. 59–62.
3. Huliak, A. B. Setsesiia yak forma vyjavu avotrskoyi svidomosti (na materiali fantazii Olhy Kobyljanskoyi "Poety"). *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnogo universytetu imeni V. I. Vernadskoho*. Т. 23 (62), № 1. Seriiia: Filologiiia. Sotsialni komunikatsii. Simferopol, 2010. S. 80–86.
4. Kovaliv, Yu. I. "Pracka shkola": na krutoskhylyakh filosofii chynu. K.: Biblioteka ukrainsia, 2001. 120 s.
5. Naumenko, N. V. Za chytanniam "Hetmana Doroshenka" Lyudmyly Starytskoi-Cherniakhivskoi. *Almanakh bibliofiliv. Kн. 3*. Drohobych: Kolo, 2023. S. 417.

6. Naumenko, N. V. *Obraz makrosvity u mikrosviti khudozhnyoho tvoruu: symvol u formozmistovomu poli ukrayynskoi novely kintsya XIX – pochatku XX stolit: monografiya*. K.: Stal, 2013. 356 s.

7. Naumenko, N. V. *Cherlenyi dzvin, tsilytel dush netlinnyi: obraz vyna v ukrayynskii poezii: monografiia*. K.: Stal, 2013. 256 s.

8. Semeniuk, H. F., Huliak, A. B., Naumenko, N. V. *Literaturna maisternist pysmennyka: pidruchnyk*. K.: Stal, 2015. 405 s.

9. Starytska-Chernyakhivska, L. M. *Poezii*. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/author.php?id=353>

10. Khotkevych, H. *Hirski akvareli. Tvory: V 3-x t.* T. 2. K.: Dnipro, 1966. 604 s.

11. Shkurupii, A. *Orlamy orano*. URL: <https://www.visnyk.poltava.ua/blog/orlamy-orano>

12. Emerson, R. W. *Nature. Essay*. URL: <https://archive.vcu.edu/english/engweb/transcendentalism/authors/emerson/essays/naturetext.html#1>

13. Wang, W. *Beauty as the Symbol of Morality: A Twofold Duty in Kant's Theory of Taste. Dialogue*. 2018. Vol. 57, issue 4. P. 1–23.

14. Zincke, P. *Paul Heyse's Novellentechnik*. Karlsruhe: KFS Verlag, 1927. XXIII, 279 s.

Стаття надійшла до редакції 07.12.23

Nataliia Naumenko, DSc (Philol.), Prof.

e-mail: lyutik.0101@gmail.com

National University of Food Technologies, Kyiv, Ukraine

CULTUROLOGICAL SYMBOLISM IN THE POETIC WORKS BY LYUDMYLA STARYTSKA-CHERNYAHIVSKA

The problem of word, its imagery potentials and influence on human senses is the cardinal problem of culturology, literary criticism and linguistics, dealing with the spiritual culture of Ukrainian people. These sciences are capable of displaying the uniqueness and authenticity of our national culture in its various areas – language, literature, music, painting, philosophy, traditions, folkways, religion and so on. Therefore, the purpose of this article is, upon analyzing the poetic works by Lyudmyla Starytska-Chernyaxivska, to confirm the author's possibilities of operating the culturological symbols (details and images, motifs, quotations, allusions, reminiscences), regarding the generic, stylistic, and intertextual components, in order to reveal their new connotations.

The poetic heritage of Starytska-Chernyaxivska is not so much numerous as it is interesting in terms of cultural interweaving. She appeared to be able to connect the elements of different literary genres (a biography, a requiem, a dithyramb, a song, a landscape meditation, a literary portrait, a dedication), styles (Renaissance, Baroque, Romanticism, Modernism), poetic tropes and figures (rhetoric appellation, parallelism, euphony) in a single poem. For instance, the means of a rhetoric appellation as a culturological concept, which is quite frequent in Starytska-Chernyaxivska's lyrics diverse in generic terms, provokes the thought about the role and place of a reader in perception of each and every poem. Evidently, the image

of a reader stands for a vis-à-vis to the one of a writer in works of any genre; therefore, it should be studied as the implicit person imagined by a writer as a participant of the internal dialogue furthermore conducted in a literary work.

Finally yet importantly, the key factor of the influence of Starytska-Chernyaxivska's works on a reader is the combination and interpretations of stylistic constants intrinsic for Ukrainian literature of fin de siècle (Neoromantic tendency of 'recognition' of symbols; Impressionistic aspiration to catch a moment and to render it to a reader; Symbolist mysticism and dreaminess; Expressionistic novelistic strength). This all would open the perspective to study Starytska-Chernyaxivska's works through the prism of intermediality.

Keywords: *poetry, Ukrainian literature, Lyudmyla Starytska-Chernyaxivska's works, culturological symbols, image, motif, intertext.*